

Insemnări despre literatură

(Urmare)

Reînnoindu-mă la povestirea lui V. Nekrasov și la piesa lui A. Arbuzov, lucrări care atrag atenția cititorilor și spectatorilor, vreau să spun că nu sînt de acord cu faptul că în unele discuții literare aceste lucrări sînt legate de tradiția lui Cehov. După părerea mea, aceasta este nejust. Cehov înfățișea viața unor oameni obișnuiți pentru a-ri reda la înălțimea unei vieți cu adevărat omenești. În operele lui Cehov, este întotdeauna prezent el însuși, omul cu o inimă mare. Și nu trebuie să legăm de tradițiile lui Cehov, cărți ai căror autori nu se ridică deasupra cotidianului.

Desigur noi trebuie să înfățișăm în lucrările noastre viața celor mai obișnuiți oameni, dar sarcina consistă în a arăta dezvoltarea, mesul înainte al vieții noastre și creșterea oamenilor. Cît de frumos a scris A. Malșkin la timpul său despre asemenea oameni obișnuiți! Carlea se și intitulăză astfel: „Oameni dintr-un fund de țară”. Această lucrare neobișnuit de poetică despre dispariția fundului de țară continuă să trăiască și în zilele noastre. M. I. Kalinin a definit cu multă precizie esența cărții lui A. Malșkin: „Aci este oglindita umilor de concret, potrivit adevăratului vieții, creșterea oamenilor din orașele de provincie pe marile șantiere”.

În romanul „Oameni dintr-un fund de țară” sînt înfățișate fără nici un fel de impodobiri viața cea mai obișnuită, de zi cu zi, și în același timp creșterea oamenilor, lupta ideologică din a cele vremuri. Eroii cărții au aceleși interese ca ale poporului, trăiesc o inimă vie și intelectuală. Aci găsim minunate chipuri de bolșevici, transformatori ai vieții. Asemenea chipuri nu există în acele lucrări pe care le-am criticat mai înainte.

În legătură cu discuțiile care au loc în jurul lucrărilor lui V. Nekrasov și A. Arbuzov, voi aminti ce scria V. Ermilov despre romanul lui Malșkin înca înainte de război, intrucit aceste cuvinte exprimă ideea mea:

„În ultimul timp se aud tot mai des glasuri care strigă că „viața particulară a omului sovietic aproape că nu este tratată în literatura noastră”. Numele lui Cehov a fost pomenit în legătură cu problema procedeurilor unei zugrăviri precise și veridice a realității. Unii dintre scriitorii noștri și-au concentrat atenția asupra așa-numitei „latură cotidiene” a vieții oamenilor sovietici, lund drept premiză faptul că în orice element „cotidian” își găsește expresia eroismului și romantismului timpurilor noastre. În unele lucrări, aceste căutări au dus la un rezultat prost. În locul ridicării cotidianului pînă la eroism, s-a obținut coborîrea eroismu-

lui pînă... la cotidianul cenușiu. Tema de patetism, incapacitatea de a simți patetismul, este un mare viciu pentru un scriitor sovietic. Există și o tendință opusă, cînd eroismul și romantismul sînt rupte de viața sovietică reală, cotidiană și cînd se obține un gen de șablon pseudoclasical pseudocritic...

„Oameni dintr-un fund de țară” ne dă un tablou precis, pur realist, al vieții cotidiene a unor oameni sovietici obișnuiți, eroii romanului sînt: un diligier, un modest colaborator la un ziar, o femeie de serviciu, un responsabil sindical, un soț etc. Autorul romanului îi este caracteristică grija consecventă și insistență de a oglindi realitatea în dezvoltarea ei revoluționară. A fi la înălțimea sarcinilor realismului socialist înseamnă a posedea cunoștințe profunde despre dezvoltarea vieții a oamenilor, despre sentimentele și gândurile lor, înseamnă a da dovadă de o înțelegere pătrunzătoare a simțămîntelor și de pricepere de a le reda într-o formă artistică atrăgătoare și accesibilă, demnă de adevăratele modele ale literaturii realiste — și a reda toate acestea cu înțelegerea cuvenită a marelui lupte a clasei muncitoare și a întregului popor sovietic pentru întărirea continuă a societății socialiste create în țara noastră, pentru victoria comunismului. În condițiile actuale, metoda realismului socialist este metoda realității. În conștiința scriitorilor noștri trebuie să se reflecte cu claritate și înțelegere sarcinile dezvoltării și progresului nostru.

A. FADEEV

viața lor în amănunte precise de viață cotidiană și anume cele mai cotidiene. Totuși, acest caracter cu adevărat cotidian este imbrăcat într-o stihie lirică, amănuntul cotidian este romantic și întreaga lucrare este trunșă de sentimentul înălțător, patetic, al contemporaneității.

Aceste cuvinte mi se par juste și aștăzi. În salutul adresat celui de al doilea Congres unional al scriitorilor sovietici, Comitetul Central al Partidului Comunist vorbește despre noul tip de scriitor-luptător înflăcărat pentru cauza comunismului, care înțelege profund sarcinile creerii de la socialism la comunism. Acest artist trebuie să cunoască viața și să aibă o concepție înaintată despre lume. Fără înțelegerea marxist-realistă a realității, el nu poate lucra cu succes.

Incapacitatea de a înțelege în mod just procesele care au loc în realitate duce la înșucșese serioase. Drept exemplu de asemenea înșucșese, putem da povestirea scriitorului eston I. Si-kemiea, „Prafu!“. Eroii povestirii este un muncitor prezentat ca un om morocănos, indignat de faptul că pe stradă e mult praf și că străzile nu sînt stropite. Pe aceasta este construită toată povestirea: sînt descrise peripețiile acestuia cu care umbliă fără nici un rezultat pe la administrațiile locale rezultate pe la administrațiile sovietice. Mult timp el nu poate obține nimic și ajunge la concluzia că funcționarii tuturor instituțiilor sovietice sînt otrăviți de praful indiferenței și al burocratismului.

Aceasta este așa-zisa „critică” a fenomenelor negative din viața noastră! În salutul său, Comitetul Central al P.C.U.S. a dezvoltat și a aprofundat noțiunea de realism socialist:

„Continuînd cele mai bune tradiții ale literaturii clasice ruse și mondiale, scriitorii sovietici dezvoltă în mod

creator metoda realismului socialist, al cărei întemeietor a fost marele scriitor proletar Maxim Gorki, el urmează tradițiile poeziei combative a lui Vladimir Maiaikovski. Realismul socialist cere artistului înfățișarea veridică, concretă din punct de vedere istoric, a realității în dezvoltarea ei revoluționară. A fi la înălțimea sarcinilor realismului socialist înseamnă a posedea cunoștințe profunde despre dezvoltarea vieții a oamenilor, despre sentimentele și gândurile lor, înseamnă a da dovadă de o înțelegere pătrunzătoare a simțămîntelor și de pricepere de a le reda într-o formă artistică atrăgătoare și accesibilă, demnă de adevăratele modele ale literaturii realiste — și a reda toate acestea cu înțelegerea cuvenită a marelui lupte a clasei muncitoare și a întregului popor sovietic pentru întărirea continuă a societății socialiste create în țara noastră, pentru victoria comunismului. În condițiile actuale, metoda realismului socialist este metoda realității. În conștiința scriitorilor noștri trebuie să se reflecte cu claritate și înțelegere sarcinile dezvoltării și progresului nostru.

Deși, critica și știința noastră literară au realizări indiscutabile. Ar fi nejust și nedrept să nu le observăm. Dar multe probleme deosebit de importante ale dezvoltării literaturii sînt puse de caz la caz, fără țarie și fără consecvență. Aceste probleme cer însă o aprofundare a problemelor legate de caracter și specific, de teoria artei.

Nu putem să nu observăm că viața lui clasic muncitor este încă prea puțin reflectată în poezia noastră. În dezvoltarea temelor colhoznice nu avem lucrări valoroase ca în trecut. „Țara Murgavii” a lui Tvardovski, „Cuvînt despre colhoznic Basista” de Samed Vurgun, „Steagul deasupra sovietaului sătesc” a lui Nedogonov, „Colhozul Bolșevic” și „Primăvara în „Pobeda” de Gribaciov, „Aliona Fomina” de Iașin. Aș vrea să remarc poemul colhoznic „Poemu” frățesc al poetului lituanian Eduardas Mejelaitis, precum și marea ciclu de poezii despre valorificarea pămînturilor înteleșite al poetului gruzin Iosif Nonessvilii — opere purtînd pețea personalității poezilor.

Despre pămînturile înteleșite s-au scris numeroase poezii. Dintre ele, unele îi rămîn în inimă, ca de pildă ciclul de poezii al lui A. Iașin, glasurile proaspete ale poezilor liniari Evgheni Evstulenka, R. Roidstvenski, Alexei Krivocikov. Dar cît de mult au rămas în urmă poeziile pe această temă, față de amploarea evenimentelor

și a oamenilor, pe care le cîntă aceste versuri! Unele din aceste poezii sînt scrise neglijent, ca de pildă poeziile lui I. Selvinski, lipsite de sufliu poetic și sens, și care, pe drept cuvînt, au fost criticate în presa noastră.

Se simte că unii scriitori își usurează sarcinile, ocolind greutățile și lipsurile din viața oamenilor care lucrează pe pămînturile înteleșite, iar la alții scriitorii, aceste greutăți și lipsuri „umbresc” tabloul în ansamblu. Dar n-ar fi nici un fel de eroism în deslănțirea pămînturilor dacă această operă n-ar fi însoțită de învingerea greutăților. Imi permit să pun întrebarea: oare oamenii noștri au învins mai puține greutăți pe fronturile Războiului pentru Apărarea Patriei, care a fost cîntat de poezia noastră cu atîta patriotism, sentiment profund, patos și pătrundere lirică? Și oare le-a fost mai „ușor” oamenilor sovietici în perioada primului cincinal, cînd s-a construit Magnitogorsk, Komsomolsk pe Amur, despre care încă atunci s-au scris cărți reușite ca „Timp, înainte” de Kataev, „Bărbăție” de Kelinskaika? Nu, Nu este vorba se pare despre greutățile valorificării pămînturilor înteleșite, ci de concepția autorilor asupra vieții și de priceperea de a exprima artistic ceea ce a văzut.

Această analiză, departe de a fi completă, a unor dintre cele mai bune și ale anora care se fi putut să devină cele mai bune și nu au devenit datorită lipsurilor artistice) lucrări de proză, dramaturgie, poezie, din ultimii 2-3 ani, ne permite să tragem unele concluzii.

Pentru ușurata analizei, am împărțit aceste lucrări, în primul rînd, pe etape istorice zăgrăvite în ele — perioada pînă la Revoluția din Octombrie, perioada pînă la Marele Război pentru Apărarea Patriei, perioada de după război, și în al doilea rînd pe teme: ce domenii ale vieții tînd se cuprindă aceste lucrări. Deși o asemenea analiză nu poate fi considerată „științifică”. Numeroase lucrări de literatură, în special formele epice mari, cuprind diverse perioade istorice. În orice operă de artă adevărată, indiferent dacă ne zăgrăvește un tablou vast al vieții societății sau cuprinde unele domenii ale acesteia, sînt zăgrăvite caractere, sînt ridicate probleme care trăiesc de-a lungul timpului și au importanță nu numai pentru mediul descris.

De pildă, în domeniul prozei, printre asemenea evenimente literare importante din ultimul timp figurează, după părerea mea, „Primele bucurii” și „O vară neobișnuită” de Fedin, „Pozele despre copilărie”, „Volînita”, „Un an prost de Gladkov”, „Pămîntul verde” și „Lumină printre nori” de U-pit, „Furtuna” și „Al nouălea val” de Ilya Ehrenburg, „Pădurea rusă” de Leonov, „Pentru o cauză dreaptă” de Grossman, trilogia „Cîntec deasupra apelor” de Vasilevska, „Abai” și „Galea lui Abai” de Auevov, „Furtuna” și „Spre țărîmuri noi” de Iașin, „Pentru puterea sovietelor” de Kataev, „Secerîșul” de Nikolaeva, „Mesteacănul alb” de Bubennov, „Cerul Balticii” de N. Ciukovski, „Carte deschisă” de Kaverin, „Tovarăși de arme” de Simonov, „Cercetătorii” de Granin și altele. Aceasta dovedește că literatura sovietică este o literatură mare, că ea se dezvoltă și este plină de forță.

Dar noi nu putem trece pe lingă faptul că viața poporului nostru, munca mărcată a muncitorilor și colhoznicilor tocmai în zilele noastre, cînd în lupta împotriva greutăților de după război și a greutăților dezvoltării, în lupta împotriva lumii vechi care și-a trăit trailul, dar care este puternică prin experiența sa milenară, se manifestă atît de evident superioritatea modului de viață socialist. Cînd sute de milioane de oameni din alte țări ne urmează pe calea socialismului de dezvoltare — această viață și această muncă nu-și găsește încă o reflecție suficient de deplină în literatură, chemată să fie vestitorul ideilor comuniste și al noiilor relații dintre oameni.

Această trecere în revistă a lucrărilor celor mai bune din ultimii ani demonstrează că scriitorii noștri cei mai maturi și mai experimentați — nu toți, ci majoritatea — subapreciază încă cît de mult ar fi crescut astăzi în ochii poporului și prin urmare, pe plan istoric, însemnătatea muncii lor creatoare, dacă această muncă ar fi fost îndreptată spre descrierea zilelor noastre.

Această trecere în revistă arată totodată că viața noastră sovietică dă naștere unor forte literare mereu noi, pentru care viața contemporană este un teren drag — ei scriu despre ea cu ochii deschiși. Aceste forte reprezintă generații întregi ale literaturii, ele creează multe opere noi, proaspete, pline de talent. Dar aceste forte nu au suficientă cunoștințe, experiență, măiestrie.

Din exemplu un fenomen literar se vede că la unii autori se simte tocmai lipsa experienței, a măiestriei, desedri a dragostei de muncă. La alții scriitorii lipsurile sînt legate de o studiere superficială a vieții. La alții lipsurile demonstrează că concepțiile asupra vieții nu sînt elaborate, că nivelul concepției asupra lumii este scăzut; alții scriu fără să se gîndească — așa cum crește iarba. Sînt și alți scriitori la care se îmbină toate acestea.

Noțiunea de „concepție asupra lumii” nu înlocuiește noțiunea de „metodă artistică”. Ele nu sînt unul și același lucru. Dar metoda artistică se găsește în dependență directă față de concepția asupra lumii. Aici am analizat opere literare care, în pofida calităților și lipsurilor lor, fac parte din creațiile realismului socialist. Dar lipsurile în concepția asupra lumii dau naștere și devierilor de la această metodă artistică a literaturii sovietice, asupra cărora merită să ne oprim.

Cu toate că la noi se manifestă o serie de fenomene caracteristice unei literaturi majore, putem înțelege sentimentul de nesatisfacție pe care-l trăiesc cititorii cînd compară literatura contemporană cu faptele eroice ale poporului nostru.

Din păcate, trebuie să recunoaștem că unii scriitori nu înțeleg încă pe deplin esența metodei realismului socialist. Mai ales acum, în etapa nouă, superioară, de dezvoltare a țării noastre, ei nu văd suficient de limpede perspectivele dezvoltării, creează opere fără caractere mari, unitare, cu adevărat populare.

O CASA VECHĂ ÎN HUMULEȘTI

În cîntecul acesta nu Ozana
O cînt, nu limpezimea de peruză.
Chimîrul luminos ce-nșinge valea
Ozanei cu șerparul viu de ape,
Nici pruncel ce-și scria copilăria
Ca s-o trăiască-n amintiri și slove
Imlădiind ca un oiar argila,
Acestei limbi ce ne-a grăit-o mama.

Să ne oprim la pragul unei case
Din Humulești, străbuna celei unde
Crescu prin vremea cea cu amăgele
Copilul Nică-a lui Ștefan a Petrii.

Mai dăinuie și astăzi casa veche
Pornită ca o cușmă pe-o ureche,

Stă dirză casa din străvechi îndemn
Cu birne prînse-n cuie mari de lemn.

Așa croită, fără fier în case,
În sat, e cea mai veche dintre case.

E locu-n preajmă-i arie pustie;
Șurubă timpul cari-n bagdadiе.

Fereastră scundă a privit afară
Mai mult de-un veac cum trece peste țară.

Și înlăuntrul ei cînd a privit
Ațtea rosturi vechi a deslușit.

Păreții albi, un timp adăpostirii
Bucherii din sat ce-n carte sloveniră;

Copiii cu bondițe și ițari
Căta a-i scoate-un dascăl cărturari.

Pe ciți i-au învățat din neamul Creangă
Trecutul parcă-i cheamă din talangă.

Să vină iar pe banca scrijelată
Pe care și-au scris numele-altădată.

Dar mai țirziu, tot omu'-a fost s-o știe
Lung leat, humuleșteană primărie.

Pe-atunci, privind în jar, asupra vetrii
Cel ce-a fost Nică-a lui Ștefan a Petrii

Era făcău și-nțelegea aleamul
Care-l purta în piept humuleșteanul.

Aleanul plugarimii din Moldova
Și-al celor peste Milcov, incotrova.

Stă dirză casa din străvechi îndemn
Cu birne prînse-n cuie mari de lemn.

Cotnarul și colacii, bunăstarea
Hălăduiau sub aiurări de clopot
Și sate răzășești, ațite sate
Se adînceau în clisa sărăciei;
Venii în Humulești, pe-atunci, în casa
Cea veche, cu plugarii stînd de vorbă
Un surtuc din Ieși: îi era boiul
Mărunt, cam pitecos, — purta bărbiiță
Ca domnul Cuza și-i era prîeten
Și sfetnic bun, Mihai Kozălniceanu;
Printre căciuli, printre sumane roșe

Cum își purtase stăutul surtucarul,
Și fiindcă-i era ageră cătarea
Citi în ei năpasta cit îi zarea;
Atunci se deslăcu pămîntul negru
Din umbra turzii lungi de minăstire;
Iobagii-au luat pămînt și slobozîre,
Așa se petrecu în casa veche,
Cu birne prînse-n cuie mari de lemn.
Sînt case-n care oameni mor, nasc geameni,
Aci-n humuleșteana casă veche
Ca-n tot olatul în aceea vreme,
Cu drepturi noi născură noi oameni.

Sta dirză casa din străvechi îndemn
Cu trupul prins în cuie mari de lemn

Fereastră scundă a privit afară
Văzînd cum vremea trece peste țară

În zările Moldovei a privit
Și satele-n amar i-au nălucit.

Și clocoțea amarul sub căciuli
Ne mai răbdînd ciocoi nesățuli.

Și oasele ei prînse-n cui de lemn
Trăzniră și părea să facă semn

Sticlind din geamu-nțunecat și scund
Că-s arme-ascunse-n umbra ei în fund!

În 907 ca să șarmeze
Urgia, au ascuns țărani arme.

Și casa le-a păstrat tainuitoare,
Un sipet cu amarnice odoare.

Cu valme aspre-odoarele-nceștate
Au vrut ca să răscumere dreptate.

Din casa prînșă-n cuie mari de lemn
Porni răscobala din amar îndemn

Precum porni ațunci în țara toată;
Străbună casă-n vreme adîncată,

Cînd prin fereastră-ți scundă ai privit
Părea că mări de sînge te-au nălmit,

Că single-a-necat în răul leat
Hrisocave dreptății — le-au pătăt.

Străbună casă-n vreme adîncată;
Azi, cînd privești prin fereștrua scundă
Nu vezi doar munții Neamțului în bundă
De brazi și nici pe limpedea Ozană
Curgînd vărsatul single-al împîrlării;
Sînt supte în a timpului bulboană
Dureri, încercări și o talangă
Peste îmaș urmează albe turme,
Peste Moldova ta, bădiță Creangă
Nu-nțipărește moartea șterse urme
Pîndînd pe braze-n pas plugarii goi,
Ci simte casa veche nu îndem; Din birne prînse-n cuie mari de lemn
Fereastră scundă, cum privește-afară
Cu lemnul ei putregălit de ploai
E parcă ochiul timpului ce vede
Din Humulești și pînă-n cap de țară
Cum cresc nepoții oamenilor noi.

ELEGIE HUMULEȘTEANĂ

Aici e satul, iată-l tot cel de altădată...
Suride miezul zilei cu inima curată

Și luminează briul de hîmă ce-nfășoară
Păreții casei unde-a fost viață-odinioară.

Ograda e pustie și florile par oasepi;
Albastre, după ploaie, băltoace-ochii proaspeți

Ce ne răsfrîng, cum trecem, imagini pieritoare:
La case megieșe vād pruncii pe pridvoare

Căntînd cu tonitraz privire de aude;
O pupăză, ori toaca trecutului se-aude;

Închisă-i ușa veche, de minii și vreme roasă,
Parcă tresare lemnul și pielea-i e lucioasă,

Parcă tresare ușa trecutului sub mlîni
Cerină să n-atingi urma pierduților stăpîni.

Nemîngîiată ușă, dacă-ți lipsește glasul
Ne înșofești cu plînsul țîței tale pasul:

Întrînd, ațtea urme strivesc sub pasul meu;
Nu vreau să vād păreții cu cadre de muzeu

Și intru în odaia în care-i vatra rece;
Fiorul de sfială, prin mine moale trece

Și torcătoarea veche îl torce nevăzută
De cînd din mină mama lui Creangă l-a pierdut.

Învîrte roata vremea că firul rupt se leagă
Că-n depănarea noastră e viața lui întregă;

Cu cît mai mult pătrunde deceniul în deceniul
Se-nținde peste țară moldovenescu-i genu...

Un pas de lingă ușă și vādul mi-l inec;
Pe-o lacrimă îmi joacă butucul lui Chiorpec.

Pe alta motocii ce-afirmă de prichicli...
O! poate că odată ai stat și tu aici!

Pe lavița prelungă pe care-necet o pipăi,
Te-aud fugînd, podeaua sub talpa goală lipăi,

UNIVERSUL LUI CREANGA

Acolo-i universul lui Creangă, între dealuri
Ce unduiesc în valea Moldovei un poem,

Ozana desfășoară argintul dintr-un ghem
De lumă ce topită alunecă-ntr-un maluri.

Din minăstiri, la țîrgul de sub cetatea moartă,
Ca focul prometeic ce-n trestie-ncăpu,

Cît roată cu privirea poftă da, atîta fu;
De la hotarul zării pînă la el în poartă.

Dar fiecare clină de deal, un pumn de sate,
Și tot ce-a fost culoare și grai de oameni vîl
În lemnul amintirii cu vine stacojii

Cu rivnă rominească stătătoare încrustate.
Cu dăltăi cu grezii de grai sau zvon molatec,
Din trudnice unelte și omesc cîrîmpet

Te-aud rîzînd, dar risul se pierde-n golul firii
Și vād motocii singuri în jocul amintirii...

Mițuții albi aleargă spre legănarea lor?
Umbrii ușor fereastră în trecere un nor.

Tresar. Se-nfișează umbră o rază ca o șpangă;
Pe laviță se mișcă în umbră David Creangă,

Bunicul se ridică și pleacă la Pipirig;
Răspintia pădurii o caut și te strig,

Dar frunzele și anii în zarea lor te-au supt;
O miță străvezie înoadă firul rupt

Și roata torcătoarei rotînd se răsuștește...
E tot atîta viață în tot ce-ncremenește,

Dar tu, din cît umblat-ai amara-mpărăție
Ai adunat trecutul și viața-n slova vie

Și din fintina morții ieși viu ca Harap Alb;
Se-nțoarce zlua, molcum, pe-o coastă, bou curd,lb

Mă ține lingă ușă al liniștei uncrop;
Ce răsuflare trece de tremur ca un plop?

E te neobișnuite fapturi stau lingă masă?
E tot frămîntul țării și tot văzduhu-n casă?

Luciferii și basmul și viața din adînc?
Aici, la masa veche stihile se string,

Aici au scris adesea, au dat făcerii zvon
Au stat cîndva de taină Mihai și cu Ion...

Sînțieți și-acum, și-alicea, că inima-mi stă trează;
Print fierestrea scundă amurgul singurează,

Și totul e jăratec nesecrocit să ardă
Și pe străvechea masă de lemn cîiopit din bardă,

În petele cernelei plățite-n timp și-n vis
Vād single cu care cei doi străbuni au scris.

Stăruia pe lingă oi

Imi pare că mai
aud și acum gura
mii care strigă la
Culița, prin
ușa
jînzității, deschisă pe
jumătate:
— Măi Culiță! Ia
vezi de copilul ăsta.
Iar o să înghete pe
unde!

Nu eram departe,
ci pironit lingă oile
vecinului, în
drum, în fața curții.
Ionu Diaicul, ve-
cina și neam cu noi,
le împărșia oilor,
pe zăpada strălucito-
are, în silurici
mărunțele, înfînul.
Seara și dimineața
eram nelipsit de la
acest pranz al oi-
lor. Culița știa unde
de să mă caute.
Nici nu se mai o-
stenea să țese la
porțică cî răspundea de prin curte, de la lemne, de unde
era:
— E aci lingă oi, unde să fie?
Apoi, după un răstimp, mă striga:
— Măi rumine! Mai du-te și în casă că vei în-
gheța!

De pe partea lui puteam degera în toată legea. Nu
m-ar fi luat de mină să mă ducă la căldură fără voia
mea, pentru toată lumea. Îl plăcea că iară nu mă făcea
locul în casă. „Las” să prînda coraj fitorul” zicea el
ștergîndu-mi lacrimile, după ce-mi freca bine mințile de-
gerate cu zăpadă.
Și de multe ori seara îi zicea mumi:
— Așa păcurar se face!
Cînd îl auzeam așa, la vîrsta aceea de patru-cinci ani,
mi se încălzea inima, și mă și vedeam în chipul lui Ionu
Diaicul, cu tocozul în spate, cu căciula rotată în cap și
cu gîtioaga lui cea tîntuită în mîna.

Toată vara era dus cu oile departe, nu știam pe unde,
dar cînd se punea zăpada cobora cu ele în sat, la
ternat, la jin. Și le împărșia grămejoarele mărunțele
tot pe zăpadă proaspătă, niciodată de două ori pe acelaș
loc, dacă nu cădea zăpadă nouă.

Imi pare rău că din straja ce-o făceam la prînzul și
cina oilor mi-a rămas în înimă mirosul proaspăt, de frig, al
zăpezii, ca și cînd frîgul ar fi răsuflatul ei, invidiorul,
ca o apă subțire, bună de băut. Iar aroma înfînului tot
de-atunci mi-mă pare nedespărțită de miezina ză-
pezii.
Cum era să-mi fie frig?

Că oile nădăuiau în salțuri, de se scutura lina albă
pe ele, într-o ploaie de zăburate prietenoase, sentimentale,
le și începeau să ronțeaie grăbite cu gura plină, rîdi-
dînd în grabă un cîntec pe tare nu mă mai săturam
ascultîndu-l. Cîntecul se ridica peste spatele lor, în văz-
duhul timpide, și nu puteam înțelege cum e înecat de
cître înfînurile albastre.

Apoi cele mai tacome ori mai nărdășe și mai neastîm-
părate, jugeau de la un plo de jin la altul, luanu o
impungeau pe vecine și cutureau așa toată întinderea
presărută cu brășișoare de fin.
— Astea-că murește cele rele, măi Vasiliță — zicea
bădicul Ionu Diaicul.

Ca mureștele cele rele? Nu înțelegeam, dar îmi era ciu-
pă pe ele că împărșitau înfîn și-l cătau în picioare.

Haide drace, hai, — zicea bădicul, aruncînd c-un
tozîg, după una nacheșe, care le împungea pe toate.
— Dacă-i scăpa de ep, la toamnă am să te pun la pă-
străm.

Bădicul vorbea cu oile lui ca și cu oamenii și-mi părea
cu neputință să nu-l înțelegă. Multe îl ascultau. Și de
la o vreme mă trezeam că vorbesc eu cu ele, în gîndul
meu, le mustam pe cele țără odihă, le lăudam pe cele
cuminți. Și,

POEZIE POLITICĂ

Am semnalat, nu de mult, structura originală a unuia din cele mai reușite poeme pe temă politică din literatura noastră nouă...

„Ce caută America în Europa, în Asia, în Africa și în Australia?”

„Dar vasele chinezești ce caută-n mările Chinei? Ce caută Italianii în Italia și Francezii la Paris?”

„Da, nu e nevoie de prea multă discuție... și pe urmă, discuția trebuie să aibă o bază, o bază comună de discuție...”

Cineva întreabă: ce e o bază militară? și i se oferă pe larg „explicații” domnilor Rockefeller, Morgan, Dupont, et Co.

„O bază militară — ce citează după ei — este un lucru foarte bun, Bază militară e un fel de bază pe care se bazează concepțiile noastre despre lume...”

„Baza militară e o binefacere, o binecuvântare și-o onoare pentru micile insule primitive și fără nume...”

„Cineva întreabă: ce e o bază militară? și i se oferă pe larg „explicații” domnilor Rockefeller, Morgan, Dupont, et Co.

„Cum se vede înțelegerea parodistică pleacă de la ipocrizia fundamentală a argumentelor pe care președintele unui nou război încearcă să le invoce în favoarea planurilor lor...”

„Nici nu începe să fie bine vorba de Hayaw, de „Orhidă-neruștă în frunza cea veche a oceanului”, de „Hayawa, Haway, Honolulu Baby”, de „Hawoasa Haway ca havaieni și havaiene...”

„Faptul cred că merită în cazul de față o atenție deosebită și am să încerc să explic îndată de ce. Printre poezii noastre de astăzi, Nina Cassian ocupă un loc de frunte, și versurile ei dovedesc o matură experiență artistică...”

„Nimic nu-i mai presus decit coratul, al mărilor porcelanu canin înflit în buza cerului senin... Cînd îl clătește soare și valul Nîcîd nu-i mai frumos decit coratul!”

„E de văzut că dreptate are poetul evazionist cutare cînd ce nu vede el e tocmai baza peisajului...”

„Se poate domnule poet exotic să pierzi din vedere tocmai ce e mai „străin” în adevărul înțele al cuvîntului?”

„Inconsistența argumentelor celor care încearcă să prezinte drept măsuri pașnice pregătirile unui nou război e scosă la iveală în poemul Ninei Cassian și mai adinc, prin însuși modul de înfățișare al imaginilor...”

„E de văzut că dreptate are poetul evazionist cutare cînd ce nu vede el e tocmai baza peisajului...”

„Nimic nu-i mai presus decit coratul, al mărilor porcelanu canin înflit în buza cerului senin... Cînd îl clătește soare și valul Nîcîd nu-i mai frumos decit coratul!”

„Inconsistența argumentelor celor care încearcă să prezinte drept măsuri pașnice pregătirile unui nou război e scosă la iveală în poemul Ninei Cassian și mai adinc, prin însuși modul de înfățișare al imaginilor...”

„E de văzut că dreptate are poetul evazionist cutare cînd ce nu vede el e tocmai baza peisajului...”

„Nimic nu-i mai presus decit coratul, al mărilor porcelanu canin înflit în buza cerului senin... Cînd îl clătește soare și valul Nîcîd nu-i mai frumos decit coratul!”

„Inconsistența argumentelor celor care încearcă să prezinte drept măsuri pașnice pregătirile unui nou război e scosă la iveală în poemul Ninei Cassian și mai adinc, prin însuși modul de înfățișare al imaginilor...”

„E de văzut că dreptate are poetul evazionist cutare cînd ce nu vede el e tocmai baza peisajului...”

„Nimic nu-i mai presus decit coratul, al mărilor porcelanu canin înflit în buza cerului senin... Cînd îl clătește soare și valul Nîcîd nu-i mai frumos decit coratul!”

„Inconsistența argumentelor celor care încearcă să prezinte drept măsuri pașnice pregătirile unui nou război e scosă la iveală în poemul Ninei Cassian și mai adinc, prin însuși modul de înfățișare al imaginilor...”

„E de văzut că dreptate are poetul evazionist cutare cînd ce nu vede el e tocmai baza peisajului...”

„Nimic nu-i mai presus decit coratul, al mărilor porcelanu canin înflit în buza cerului senin... Cînd îl clătește soare și valul Nîcîd nu-i mai frumos decit coratul!”

„Da, nu e nevoie de prea multă discuție... și pe urmă, discuția trebuie să aibă o bază, o bază comună de discuție...”

„Dar vasele chinezești ce caută-n mările Chinei? Ce caută Italianii în Italia și Francezii la Paris?”

„Da, nu e nevoie de prea multă discuție... și pe urmă, discuția trebuie să aibă o bază, o bază comună de discuție...”

„Da, nu e nevoie de prea multă discuție... și pe urmă, discuția trebuie să aibă o bază, o bază comună de discuție...”

„Da, nu e nevoie de prea multă discuție... și pe urmă, discuția trebuie să aibă o bază, o bază comună de discuție...”

„Da, nu e nevoie de prea multă discuție... și pe urmă, discuția trebuie să aibă o bază, o bază comună de discuție...”

„Da, nu e nevoie de prea multă discuție... și pe urmă, discuția trebuie să aibă o bază, o bază comună de discuție...”

„Da, nu e nevoie de prea multă discuție... și pe urmă, discuția trebuie să aibă o bază, o bază comună de discuție...”

„Da, nu e nevoie de prea multă discuție... și pe urmă, discuția trebuie să aibă o bază, o bază comună de discuție...”

„Da, nu e nevoie de prea multă discuție... și pe urmă, discuția trebuie să aibă o bază, o bază comună de discuție...”

„Da, nu e nevoie de prea multă discuție... și pe urmă, discuția trebuie să aibă o bază, o bază comună de discuție...”

„Da, nu e nevoie de prea multă discuție... și pe urmă, discuția trebuie să aibă o bază, o bază comună de discuție...”

„Da, nu e nevoie de prea multă discuție... și pe urmă, discuția trebuie să aibă o bază, o bază comună de discuție...”

„Da, nu e nevoie de prea multă discuție... și pe urmă, discuția trebuie să aibă o bază, o bază comună de discuție...”

„Da, nu e nevoie de prea multă discuție... și pe urmă, discuția trebuie să aibă o bază, o bază comună de discuție...”

„Da, nu e nevoie de prea multă discuție... și pe urmă, discuția trebuie să aibă o bază, o bază comună de discuție...”

„Da, nu e nevoie de prea multă discuție... și pe urmă, discuția trebuie să aibă o bază, o bază comună de discuție...”

„Da, nu e nevoie de prea multă discuție... și pe urmă, discuția trebuie să aibă o bază, o bază comună de discuție...”

„Da, nu e nevoie de prea multă discuție... și pe urmă, discuția trebuie să aibă o bază, o bază comună de discuție...”

„Da, nu e nevoie de prea multă discuție... și pe urmă, discuția trebuie să aibă o bază, o bază comună de discuție...”

„Da, nu e nevoie de prea multă discuție... și pe urmă, discuția trebuie să aibă o bază, o bază comună de discuție...”

„Da, nu e nevoie de prea multă discuție... și pe urmă, discuția trebuie să aibă o bază, o bază comună de discuție...”

„Da, nu e nevoie de prea multă discuție... și pe urmă, discuția trebuie să aibă o bază, o bază comună de discuție...”

„Da, nu e nevoie de prea multă discuție... și pe urmă, discuția trebuie să aibă o bază, o bază comună de discuție...”

de același gen, nu se disting, nu aduc un timbru original, unic. Cred că Ninei Cassian îi este familiară mai ales lumea obiectelor cu care tehnica și civilizația populează existența omească. Universul ei e prin excelență citadin, modern și bogat adesea în implicații literare. Chiar natura, poeta o raportează nu rareori la un asemenea sistem de referință mai apropiat felului ei de a vedea, — însula Haway și pentru ea o „orhidă a oceanului”, coralu, „portocalu canin”, „înflit în buza cerului senin”, marea îi apare „verde ca lavanda” și nu invers, versurile ca capete de „samurai bătrîn”.

„Versurile din „Căncerul lumii”: nu numai insulele de corali sînt frumoase, pădurile, apele, stelele frumoase și ei o firmă de neon albastru, pe firmamentul serii frumoase sînt și bretelele așa inclina și le secolosec mai mult decît niște simple afirmații. Am impresia că ele rezumă un întreg mod de a vedea poezie, caracteristic pentru creația Ninei Cassian.

„E răgășis și în alte bucăți mai expresive ale ei unde se aplică tocmai la relieful particularităților realității obiective.

„Agenții cercetează cu lupa semnele nădejdi!”, „Soarele aprinde un bec albastru în călămar”; florile sînt „nepieptărate și fără pălării”; frunza foșnete „ca pagina pusă în plic” („Cosașul Constantin Petrovici Ivanov”); Lenin sta la „cîrma lui Octombrie”; („Lenin în drum spre Smolnii”); Iarna îmbracă lucrurile „căciulișe albe”; corciorii care se duc sînt „serpentine din serbarea verii”; marea „o locoare verde”; „pusă la fier într-un vas de lut de un alchimist” („Sîrșitul vacanțelor”).

„Nu cred că poeta e o cerebrală, că o pastorează abstracțiile minții, construcțiile ei complicate, amețitoare. Observația e superficială și se bazează pe citeva versuri „făcute” sau pe natura „modernă” populată de produsele civilizației, a lumii la care se referă cu precădere artistă. Nu e vorba deci, de o răceală intelectualistă.

„Mai degrabă surprinde la ea, în versurile autentice, un fel de violență infantilă a spiritului. Vscălațea, diversitatea lumii, poeta o descoperă cu o umire copilărească, dovădind o mare înțelegere a impresilor: aude puii plînd „cu un glas ca rața” („Pui de rață”); vede culoarea „ba albastră”, „ba verde”, „ba țărăniță” sau „albă vîntă-n furtună” a mării („Marea”); notează zăvănitul singelui în clipa sărutului (o flăcără lucind sub pleoacă); și cînd cu foșnet aprins o vulpe-ar fi trecut pe aproape” („Sărutul”).

„În general, regimul acesta suflătesc de contemplare a lucrurilor cu o surpriză incântată, cu o familiaritate tîn-

„În noua sa piesă, Tudor Șoimaru își afirmă mai puternic cunoașterea amănunțită a tehnicii unei construcții dramatice. „Zorile Parisului” se desășoară într-o simț impresionantă de lovituri teatrale pregătite cu migală și înfățișate cu abilitate. Pe materialul acestei piese se poate organiza cu tinerii începători o lecție despre modul în care se anunță și se pronunță „loviturile”, despre însăși strălucitoare a finalurilor de tablou sau despre atenața premedităată a scenelor de dramă, spectaculoase cu momentele vesele și grațioase de comedie. „Zorile Parisului” amintește prin factura sa deosebită de strălucitoare melodrame în sensul cel bun al genului — făcînd uz, fără rezerve, de un sentimentalism abundent, împletit cu un umor naiv și agreabil. Muzica nu lipsește din momentele de mare intensitate, jucînd un rol însemnat în sensibilitatea publicului. Romanța Gîrșului înflorit, ale căruia virtuti emoționale sînt puse la încercare cu insistență de autor, ca și balada pe care o murmură generalul Floarens în ultimele clipe ale vieții colorate și indioșești. Personajele au și ele „romantele” lor în piesă, scene tînă și puternice dezlănțurii pasionale. Văduva Lafleur joacă o asemenea „romanță” la aflarea morții bărbatului său, Nathalie plînge impresionant mărtașă fratelui său căzut în luptă, Denise își mărturisește cu patos emoția pe care i-o pricinuește uciderea unui ofițer, care nu este altul decît asasinul propriului său părinte. În piesă există și fapăura tînărului usuratec (René Gouard) care se pocăiește în scenele finale, agîlînd arma răzbumării, Autorul piesei merită laude pentru precizarea sa, pentru mestegul său de autor. Din piesă se desprinde un val de simpatie pentru marea revoluționară a proletariilor din Paris, care sînt ridicat pe înălțimea oară steagul roșu al Comunei. Pe scenă sînt schițate figuri glorioase ale celestui mișcării, A-pare Delescuze, Floarens, poetul Clementi, pictorul Courbet. Se pronunță deosebit de nuflex la Valtès, se citeș cu glas tare numerele lumice ale ziarului „Cri du peuple”. Numeroase personaje poartă costumele găzii naționale, se cîntă cu anten „Carmagnola”, cîntăreața populară Rosalie Bordat întonează cîntece clocoțitoare. Sint aduse în interioarele luxoase și reci ale palatului de la Versailles, personajele inamicilor Inversunați ai Comunei. Thiers spune citeva din frazele sale rămase în istorie, ca mărturie a unui burghezism împotriva muncitorilor înștați de libertate. Favre, ministru său, îl ascultă cu încinare și servilism.

„Elevii pot învăța la spectacol date exacte asupra Comunei din Paris, pronunțate clar și marcate prin artificiose scene remarcabile. Informația autorului este impresionantă. Un număr important de replici sînt copiate după fraze roșite aiodna în zilele de neuitat ale Comunei. Romantele sînt autentice. Articolele de zi și decretel pronunțate în piesă sînt conforme cu adevăr istoric. Autorul nu a uitat să specifice ce anume pățuri ale populației pariziene au sprijinit proletariatul, introducînd în scenă pe micii negustori Durand și Dupont, pe intelectuali și artiști care se adună la „Café des fleurs”, și pe alții. Sint citați într-o scurtă tiradă reprezentanții ai mai multor popoare care luptă pe baricadele Comunei. Publicul nostru refîne între atelele numelui „vulburii Grigore”. Piesa urmărește citeva momente din viața scriitorului Comunei și trece peste consemnarea greșelilor care au dus la înăbușirea sîngeroasă a acestei revoluții care a zguduit conștiința proletariatului internațional.

„Poate fi considerată însă această piesă amabilă și grațioasă ca un tablou zguditor al Comunei din Paris? Ce anume lipsește acestei construcții, care solicită neobosit atenția publicului prin zeci de artificii, pentru a-și ajunge telul? Dar mai înti, care este jelul care l-a însulețit pe autor în munca sa ostentivoară?”

„Ar fi greșit să ne reprezentăm „Zorile Parisului” ca un eșec al intențiilor autorului. Așa cum se prezintă în ultima sa formă, piesa are a fi multumită de propriile sale virtuti. Chestionată cu asprime asupra lipșei sale de adîncime, piesa ne-ar putea răspunde că nici nu a intenționat să se lanșeze în profundizimele amețitoare ale sufletului omeșec. Într-adevăr, autorul se pare că și-a propus să ne povestească în fraze scriitoare despre evenimentele și oa-

„Uite o uliță pierdoasă / Uite-o curte! Uite-o casă! / O gradină, o ulucă! / Uite-o nufă se usucă!...”

„Uite o uliță pierdoasă / Uite-o curte! Uite-o casă! / O gradină, o ulucă! / Uite-o nufă se usucă!...”

„Uite o uliță pierdoasă / Uite-o curte! Uite-o casă! / O gradină, o ulucă! / Uite-o nufă se usucă!...”

„Uite o uliță pierdoasă / Uite-o curte! Uite-o casă! / O gradină, o ulucă! / Uite-o nufă se usucă!...”

„Uite o uliță pierdoasă / Uite-o curte! Uite-o casă! / O gradină, o ulucă! / Uite-o nufă se usucă!...”

„Uite o uliță pierdoasă / Uite-o curte! Uite-o casă! / O gradină, o ulucă! / Uite-o nufă se usucă!...”

„Uite o uliță pierdoasă / Uite-o curte! Uite-o casă! / O gradină, o ulucă! / Uite-o nufă se usucă!...”

„Uite o uliță pierdoasă / Uite-o curte! Uite-o casă! / O gradină, o ulucă! / Uite-o nufă se usucă!...”

„Uite o uliță pierdoasă / Uite-o curte! Uite-o casă! / O gradină, o ulucă! / Uite-o nufă se usucă!...”

„Uite o uliță pierdoasă / Uite-o curte! Uite-o casă! / O gradină, o ulucă! / Uite-o nufă se usucă!...”

„Uite o uliță pierdoasă / Uite-o curte! Uite-o casă! / O gradină, o ulucă! / Uite-o nufă se usucă!...”

„Uite o uliță pierdoasă / Uite-o curte! Uite-o casă! / O gradină, o ulucă! / Uite-o nufă se usucă!...”

„Uite o uliță pierdoasă / Uite-o curte! Uite-o casă! / O gradină, o ulucă! / Uite-o nufă se usucă!...”

„Uite o uliță pierdoasă / Uite-o curte! Uite-o casă! / O gradină, o ulucă! / Uite-o nufă se usucă!...”

„Uite o uliță pierdoasă / Uite-o curte! Uite-o casă! / O gradină, o ulucă! / Uite-o nufă se usucă!...”

„Uite o uliță pierdoasă / Uite-o curte! Uite-o casă! / O gradină, o ulucă! / Uite-o nufă se usucă!...”

„Uite o uliță pierdoasă / Uite-o curte! Uite-o casă! / O gradină, o ulucă! / Uite-o nufă se usucă!...”

„Uite o uliță pierdoasă / Uite-o curte! Uite-o casă! / O gradină, o ulucă! / Uite-o nufă se usucă!...”

„Uite o uliță pierdoasă / Uite-o curte! Uite-o casă! / O gradină, o ulucă! / Uite-o nufă se usucă!...”

„Uite o uliță pierdoasă / Uite-o curte! Uite-o casă! / O gradină, o ulucă! / Uite-o nufă se usucă!...”

„Uite o uliță pierdoasă / Uite-o curte! Uite-o casă! / O gradină, o ulucă! / Uite-o nufă se usucă!...”

„Uite o uliță pierdoasă / Uite-o curte! Uite-o casă! / O gradină, o ulucă! / Uite-o nufă se usucă!...”

„Uite o uliță pierdoasă / Uite-o curte! Uite-o casă! / O gradină, o ulucă! / Uite-o nufă se usucă!...”

„Uite o uliță pierdoasă / Uite-o curte! Uite-o casă! / O gradină, o ulucă! / Uite-o nufă se usucă!...”

„Uite o uliță pierdoasă / Uite-o curte! Uite-o casă! / O gradină, o ulucă! / Uite-o nufă se usucă!...”

„Uite o uliță pierdoasă / Uite-o curte! Uite-o casă! / O gradină, o ulucă! / Uite-o nufă se usucă!...”

„Uite o uliță pierdoasă / Uite-o curte! Uite-o casă! / O gradină, o ulucă! / Uite-o nufă se usucă!...”

„Uite o uliță pierdoasă / Uite-o curte! Uite-o casă! / O gradină, o ulucă! / Uite-o nufă se usucă!...”

„Uite o uliță pierdoasă / Uite-o curte! Uite-o casă! / O gradină, o ulucă! / Uite-o nufă se usucă!...”

„Uite o uliță pierdoasă / Uite-o curte! Uite-o casă! / O gradină, o ulucă! / Uite-o nufă se usucă!...”

„Uite o uliță pierdoasă / Uite-o curte! Uite-o casă! / O gradină, o ulucă! / Uite-o nufă se usucă!...”

„Uite o uliță pierdoasă / Uite-o curte! Uite-o casă! / O gradină, o ulucă! / Uite-o nufă se usucă!...”

„Uite o uliță pierdoasă / Uite-o curte! Uite-o casă! / O gradină, o ulucă! / Uite-o nufă se usucă!...”

„Uite o uliță pierdoasă / Uite-o curte! Uite-o casă! / O gradină, o ulucă! / Uite-o nufă se usucă!...”

„Uite o uliță pierdoasă / Uite-o curte! Uite-o casă! / O gradină, o ulucă! / Uite-o nufă se usucă!...”

„Uite o uliță pierdoasă / Uite-o curte! Uite-o casă! / O gradină, o ulucă! / Uite-o nufă se usucă!...”

„Uite o uliță pierdoasă / Uite-o curte! Uite-o casă! / O gradină, o ulucă! / Uite-o nufă se usucă!...”

„Uite o uliță pierdoasă / Uite-o curte! Uite-o casă! / O gradină, o ulucă! / Uite-o nufă se usucă!...”

„Uite o uliță pierdoasă / Uite-o curte! Uite-o casă! / O gradină, o ulucă! / Uite-o nufă se usucă!...”

„Uite o uliță pierdoasă / Uite-o curte! Uite-o casă! / O gradină, o ulucă! / Uite-o nufă se usucă!...”

„Uite o uliță pierdoasă / Uite-o curte! Uite-o casă! / O gradină, o ulucă! / Uite-o nufă se usucă!...”

„Uite o uliță pierdoasă / Uite-o curte! Uite-o casă! / O gradină, o ulucă! / Uite-o nufă se usucă!...”

„Uite o uliță pierdoasă / Uite-o curte! Uite-o casă! / O gradină, o ulucă! / Uite-o nufă se usucă!...”

„Uite o uliță pierdoasă / Uite-o curte! Uite-o casă! / O gradină, o ulucă! / Uite-o nufă se usucă!...”

„Uite o uliță pierdoasă / Uite-o curte! Uite-o casă! / O gradină, o ulucă! / Uite-o nufă se usucă!...”

„Uite o uliță pierdoasă / Uite-o curte! Uite-o casă! / O gradină, o ulucă! / Uite-o nufă se usucă!...”

„Uite o uliță pierdoasă / Uite-o curte! Uite-o casă! / O gradină, o ulucă! / Uite-o nufă se usucă!...”

„Uite o uliță pierdoasă / Uite-o curte! Uite-o casă! / O gradină, o ulucă! / Uite-o nufă se usucă!...”

„Uite o uliță pierdoasă / Uite-o curte! Uite-o casă! / O gradină, o ulucă! / Uite-o nufă se usucă!...”

„Uite o uliță pierdoasă / Uite-o curte! Uite-o casă! / O gradină, o ulucă! / Uite-o nufă se usucă!...”

Cel mai tînăr teatru de stat și-a deschis porțile

Birladul a fost sub regimul burghezo-moșieresc unul dintre cele mai dezadăugite „trguri” moldovenești. Așezat într-o văgăună, în fiecare an inundat de creșterea rîului poznaș, care i-a dat numele, neavată și norozos, își trăia zilele în secolă în sărăcie, îngrorată, tristele și orbecălate. Arislocrația” tînărului, alcătuită din mari moșieri, înstrăimată și disprețuită, vorbind numai franțuzească „chechevu” a coanei Chirlița, nu locuia tîrgul decît o lună, două, toamna, pentru a strînge milioanele de pe recolta muncitlă de alții, după care alerga la Bucu-rești, la Nissa sau Montecarlo, la mesele de ruletă și de chemin de fer. Industria? Cîștiga cojocari. Cultura? Într-o vitrînă pînă la gât răsăluia „Aventurile lui Nik Winter”, „Submarinul Dox” și alte produse ale editurii Hertz. Din cînd în cînd, se rătăcea cîte o trupă de actori, purtînd în frunte șampila „turneu de provincie” și care pentru a-și scoate bani de hotel, restaurant și tichet pentru întoarcere, expediu pe „cocheta” trupe la cazărni, poliție și primărie, să plaseze deopotrivă, surisuri și bilete cu preț redus.

Cînd deodată, împins de un umăr puternic, „tîrgul” se trezește din agonia lui, zgîlțit din toate mădulele. Se alinază șantierul, se înalță schele, munca irumpe victorioasă, se ridică o fabrică de filatură, atelieri, cîmin cîmin, cantine, creșe, magazine de stat, instituții de folos obșteșc. Muncitorimea ia în mînă fruntele de conducere ale „Tîrgului” devenit oraș modern și capitală de regiune.

În seara de 28 decembrie 1955, în cîntecul cel de al doilea Congres al Partidului, s-a inaugurat Teatrul de stat, cel mai tînăr dintre cele 28 de teatre înființate în toată țara după 23 August 1944.

O realitate care ar fi pîrăt o nebunie oricunui birlădean acum 10 ani!

Într-un răstimp record! Ministerul Culturii, inimoasele organe regionale, specialiștii locali: arhitecți, constructori, tehnicieni, apoi zidarii, țiplarii, fierarii, într-o întrecere minunată, s-au pus pe treabă și s-au așternut pe înfăptui, Orașul lor, Birladul cel nou trebuia să aibă neapărat un teatru! Așa că în parcul orașului împodobit cu partere și cu statui, în preajma Arcului de triumf, la capătul unei alei străjuite de un întindt zîr de lampadare strălucitoare, privirile mele uitate s-au pironit pe silueta noului teatru.

Sala vechiului tribunal, unde justiția se împărțea... pe pricină, și localul așăurat, al unei foste instituții bancare prin care latifundiarilor locali își exporțau banii spre cele mai felurite tr-

armonistii nostim de la „Café des Fleurs” stîrșite risete atunci cînd se avîntă în căsuța sîngeroasă a ultimelor rezistențe. Rese, feița suavă, sentimentală, trage nelîndeminatec de pistolul, pîrînd a se juca, în plin final al încoșării pe viață și pe moarte dintre federați și inamicii Comunei.

Lipsa caracterelor în „Zorile Parisului” nu poate fi justificată de formula „frescă” atribuită acestei piese. Ceea ce dă înfuleș pretențării fragmentate a unei epoci sau a unui anumit moment istoric pe scenă, este tocmai prolițarea unor figuri reprezentative pentru momentul respectiv, pe fundalul faptelor mărunte care sîng la un loc semnificația epocii. Atmosfera de epocă nu poate fi înțelegă decît prin crearea unor ipuri interesante și revelatoare. Dramaturgia noastră nu a izbit și ea asemenea „piese-frescă”, însă să considere posibilă eludarea marilor debateri în conștiința oamenilor adevărați! Este cunoscut succesul dramei „Băleșcu”, în care înfuleșire revoluției de la 1848 se luminează în raport cu ciocnirea zguduitoare a unor caractere protivnice, ca — de pildă — în continuarea controversă Băleșcu-Eliade. Evocarea istorică a lui Mircea Sîfănescu despre „Matei Milo”, care nu face economie de artificii scenice și culoare de epocă, își reamăță întreaga construcție pe evoluția semnificații a cîtorva țipuri caracteristice.

În „Zorile Parisului”, datele cu privire la Comuna din Paris sînt autentice și incontestabile. Comuna însă, este mult diminuată, din pricină că autorul pînă, rîșind și neapăsarea unui nabab științificilor replicilor și farmecul melodurilor, s-a ocupat surprinzător de puțin de oamenii. La spectacol se pot asculta cu emoție sunetele cîntecelor revoluționare, dar mărfa revoluției, mesajul Comunei nu are cum să izbucnească năvalnic dincolo de dramele mărunte ale Nathalie, care aduce de mincare fratelui său în fiecare zi.

Autorul a scris parca un libret de operă muzicală, la care n-a fost scrisă încă decit parțitara orchestrei. Eroii piesei au fost neglijăți. Ei par că în așteptarea unei culme strălucitoare muzical care n-a fost compusă încă și fără de care se simt mici și stingherși.

Nu se poate spune că spectacolul de la Teatrul Tineretului este lipsit de farmec. Regia (G. Dem Loghin) a în

AITANA ALBERTI

ÎN VAILE PĂMÎNTULUI,
ADÎNCI...

Mai sint copii care mai pling,
nu i-am văzut, —
ei totuși pling și mistuți li-s ochii
de groază și de suferință;
li-s degetele pururi singerinde
și înghețate sint ca niște cângi, —
iar gurile lor micî sint știrbe.

Mai sint copii care mai cheamă
nu i-am văzut, —
ei totuși cheamă
și-s singuri, n-au pe nimenea alături,
privesc la piinea altora cu jînd,
și-s plini de bube,
de păduchi,
și-s părășiți.

Mai sint copii care mai mor,
nu i-am văzut, —
ei totuși mor și cad prin arsele finețe,
cu ochi deschiși și de privire goi,
și cad într-ale riurilor ape,
și-n păpurșuri cad, —
și, măcinași, cad sute, cad, —
și, măcinași se prăbușesc în zori.

În romînește de Romulus Vulnescu

(Din placheta scrisă între 12—13 ani).

MARIA THERESA ALBERTI

Amintiri despre cimitirul
brigăzilor internaționale din Madrid

Era acolo, dar nu știam. A apărut
cînd camionul nostru, al parti-
zanilor din Teatru, a luat-o
cotitură a drumului. Sierra Guada-
rama începea să-și unduiească înălțul
piept cu tușuri fragede, cu ogoare
cultivale, care ne făceau să uităm
orașul lăsat în urmă. Tinerete și zvel-
tețe partizane din Teatru cîntau, cînt
așa era obiceiul lor să cînte spre a
face mai plăcută lungimea drumuri-
lor. În zilele eroice și grele cînd osta-
șii se îndreptau către fronturi. Fiecare
apăra Spania în felul său, iar nouă
ne încolțise sursul pe buze. Ce voioa-
se mergeau copilele noastre invest-
mîntate în culori vii, în costume na-
ționale, încingîndu-se cu batistele lor
și cu părul ridicat, gata să se urca
pe scenă: ici pe un colț de țărîm,
colo, într-o curte interioară, ceva mai

po... Iar copilele noastre alergau plî-
gînd printre morminte, în costumele
lor vesele, viu colorate, uitînd de
sine, ingenunchînd, adunînd flori pe
care să le aștearnă acolo unde le în-
dema durerea tinerei lor inimi. Iar eu
mi-aminteam de vitejii ce-î văzusem
puțin înainte, într-o dimineață, aproa-
pe în zori, ieșind de la Alianța In-
ternatională, unde locuim. Îi zărisem
cîntînd pe Calea Castiliana, mîștînd
în umbrele copacilor. Cine erau acele
ființe de curînd echipate, care seoseau
în Madridul îngrozit din noiembrie,
chiar în clipa în care sălbea inima
Spaniei? Trecînd pe lângă un grup,
am auzit o întrebare în franțuzește:
E frumos orașul? Cum să nu fie, da-
că locmai sosiseră aici brigăzile in-
ternationale? Și totul trecuse ca un
vis. Frumoasă nu intrase în Madrid, dar
cu ce preț! În fața noastră era prețul
plătut de oras, în acel mic cimitir se-
măna cu nume de botex, fără indicația
familiei; le unii nici dată; un om
fără nume, care se numea doar alți:
Apărător al Madridului. Deodată
ne-am întors, să fim lingă ei, ca în
dimineața aceea în care au întreat:
E frumos orașul? Tocmai acei ce nu-
l vor mai vedea niciodată, tocmai acei
care nu vor ști niciodată cît e de fru-
mos. Cît de frumos îl vor face, prin
jerfa lor, pînă la sfîrșitul istoriei
noastre. Și totul a fost într-o clipă ca
o minune: cerul, aerul care ne încon-
jura, inima ce ne bătea cu putere,
pămîntul care prîia sub vîpăile soa-
relii. Corul partizanilor din teatru
cînta pentru cel răposat vechiul cîntec
ce însoțise ani de-a rîndul ultimul
drum al tovarășilor căzuți: „Căzuți
în lupta fatală, o, frați cîntași ai po-
porului...” Ridicînd ochii către zidul
din față abia puteam citi urlașele slo-
ve de aur: „AICI ZAC OSTAȘII
BRIGAZILOR INTERNAȚIONALE,
MORȚI PENTRU LIBERTATEA ȘI
ONOAREA LUMII”.

Acolo era cimitirul, dar noi nu
știam. Cînd camionul partizanilor din
teatru și-a reluat drumul, am amușit
cu toții. Cimitirul de la Fuencarral
rămase în urmă, micuț ca o grădini-
ță erotică, în timp ce inima noastră
cerea soarelui de pe podiș și vîntului
Guadarramei să aibă milă de morții
aceia care erau morții noștri.

Au trecut anii. În 1956 se vor im-
plini două decenii de la această înflî-
nire. Ce s-a întimplat cu cimitirul a-
cela, lipsit acum și de copilele noastre
investmîntate în culori vii, cine așterne
florile pămîntului spaniol, sub numele
vitejilor? Unii spun că mai există ci-
mitirul, alții că nu l-au mai găsit,
un prieten ne-a asigurat că s-a trecut
cu plugul pe primele coaste unde piep-
tul Guadarramei începe să unduiească
dulce și că acolo crește iarba din nou.
Poate că e chiar așa, dar cine va pu-
tea să ne smulgă nouă veteranilor
acestor evenimente, amintirea, emoția
și lacrimile?

departe chiar în umbra tranșelor. La
răstimpuri treceau avioanele și atunci
jugeam în adăposturi, altă dată era
mitraliat camionul și ne mai alegem
cu cîte o glorioasă cicatrice în gă-
tea noastră; uneori mai trebuia să
înterupem vreun entremes de Lope
de Vega sau de Calderon, pentru ca
spectatorii noștri să-și caute în gra-
bă armele... Vai, ce zile ciudate, ce
amestec de veselie și violență! Ne
salutau cu pumnul strîns și cu zim-
betul deschis combatanții care se du-
ceau să moară, ne aplaudau aceia care
luni întregi nu văzuseră nici umbră
de teatru, ne sărutau femeile refugia-
te prin cătune, dîndu-ne scrisori pen-

at la această chemare. Am ajuns a-
colo. Am rugat pe cineva să ne deschi-
dă grilajul. Am intrat. Soarele era ar-
zător, spaniol, hotărît să prjoleas-
că. Sub flacăra sa, toată mîlțimea
aceasta de morminte era ca topită în
raze glorioase, dar e prea mult să le
numim morminte, pentru că pămîn-
tul, de curînd săpat, abia fusese ar-
runcat, abia închisuse forma acestui
ultim leagăn al omului, cînd îl pri-
mește spre odihnă, după îndelungata
lucru. Unele morminte aveau mar-
gini înguste de piatră sau vîrfuri de
cărămizi, iar la căpătii o piatră mai
mare pe care scria doar un nume:
Ralph, Peter, Alex, Charles, Stanis-
lav... Unele purtau și o dată: 8 noiem-
brie sau 10. Mai scria încă: Uente de
los franceses, Usera, Casa del Cam-

1) Scurtă piesă într-un act, gen cultivat
în vechea dramaturgie spaniolă.

RAFAEL ALBERTI

INTOARCEREA
POPORULUI SPANIOL

Intr-adevăr, nu e nevoie
să-ți amintești de mine, căci pururi ai fost
și ești în suvoial continuu al singelui meu.
Sînt, însă, uneori, zile și clipe noptace,
mai ales atunci cînd singele se adîncește-n albia vinelor,
cînd te ridici asaltîndu-mi piscurile inimii;
cînd nu te mai reții, —
atunci mă luminezi, mă învîlui, rîpîndu-mă.

Cît de limpede-mi pari așa, cît de limpede
mi-apari cînd ești atît de aproape de mine; rîvnita-ți umbră
se face lumină, și-i marea ta, sint
cerurile nesfîrșitelor tale unde care mă duc,
mă topeș și mă pierd în tine, în vechea-ți
legendă, în verzele-ți misterioase mituri,
trecutul tău adevărat, prezentul tău real.

Te-am cunoscut în pește, prima oară, și
pe căile mării. Rotîndu-se,
inima-mi dănuitoare înlănuia
ochii tăi limpezi, cîntările tale.

Vai, fetițo!
Mica sirenă din mare
e o frumoasă femeie,
e o femeie frumoasă.
Vai, fetițo!
Iată-te, dintr-un blestem,
pierdută în apa adîncă,
în apa adîncă pierdută.
Vai, fetițo!

Nu numai mina-mi s-a contopit cu a ta,
ci-n întregime de-atunci fac una cu tine: de-atunci,
gîtlejul meu e leagănul limbii tale,
ochii tăi sint ai mei, deopotrivă
pentru plînsul profund și fluviul bucuriei;
mîndrele-ți izbucniri, foamea ta creatoare,
întreaga-ți fortăreață îmbeșugată
și taurul acesta ce-l ascunzi și-l zvrîli-n luptă pe neprevăzute.

Iată, trec secerătorii
(În curînd, vor reveni)
cimpul gol să-l seceri
(În curînd, vor reveni)
să bea apă rea din mlaștini
(În curînd, vor reveni)
apa mlaștinii cu viermi
(În curînd vor reveni
aducînd lumină-n pumni).

Și-apoi, cînd te-ai ridicat ca un torent, cînd te-ai înălțat pînă
la cele mai înalte creste
cînd — trîznit mortal — te-ai prăvălit, izbînd
în beznă-nsîngerată, în crima
năimișilor, mișelilor, a monștrilor
trădării, cînd a' coborît pentru a te bate
cu tilharii luminoasei tale învieri,
am urcat cu tine pînă-n pisc, pînă-n creasta
împurpurată de laur, împărțîndu-mă din
bătăile inimii tale,
din îndurarea ta fără de sfîrșit,
tu, limpezime simplă cîntînd în fața morții.

Iată, vin năvălitorii
(Ei te rănesc, inima mea)
prin munți, pe mări și peste cimpuri
(Ei teucid, inima mea)
Ei sint germani și mauri sint
(Să cînti, de pieri, inima mea)
sint portughezi, italieni,
(De mă ucizi, inimă, cîntă)
Și pe-ale Spaniei cîmpii
(Ei te rănesc, inima mea)
ne mor pîrîinții, frații mor
(Vie-ai rămas, inima mea)

Și-apoi, umbrele nopții mîhnite,
izbînda dușmanului de ghiță,
izbînda acestor lanțuri ucigătoare,
ce te-așteptau, sărman popor,
ca un briu nevăzută.
Ci cînd ai fîșnit de pe ziduri, din gropile
temnițelor unde agonizai, din lagărele de muncă
unde-ți trăgeai sufletul, —
m-afinse, trecînd peste mare, vîntul stîrnit de tine,
această coloană de piatră, ce-n cluda distanței,
îmi întărește aripile cîntului meu, neschimbate.

Ei m-au rănit, ei m-au lovit
(Îți iau exemplul, te privesc)
ei m-au ucis, însă nicîcînd
(Îți iau exemplul, te privesc)
nicîcînd nu m-au ingenunchiat.
(Îți iau exemplul, te privesc.
Umieri tăi mă însoțesc).

Și ești aceeași, aceeași în fraternitate,
ca-n insomnia durerilor limpezi. Curajul,
iubirea-ți surizătoare ce mi le-ai dat,
dreapta mîndrie ce-ai dat-o graiului meu,
anii aceștia luminoși, ce-mi dăruiesc, încă, frunții
scîlpirile tinereții,
să nu se-tunece-n mine nicîcînd, ei crească,
înmormîntate-n singele tău, alegînd împreună
și celebrînd în picioare, într-un singur glas,
hotărîtoarea naștere-a zorilor noastre!

În romînește de Eugen Jebleanu

GALOP

Pămînturi, pămînturi, pămînturi din Spania,
imense, razele, deserte ponoare.
Ia vînt, pintenogule,
călare, norodule,
sub lună, sub soare.

Călare,
în goană călare,
pînă-i azvîrli în mare!

În inimă sună, răsună, răsună,
înlănuita fărîmă, spaniola humă.
În goană, norodule,
zbori, pintenogule,
cal numai spumă.

Călare,
în goană călare,
pînă-i azvîrli în mare!

Nimeni, nimeni, nimeni, în față nu-l nimeni;
moartea nu-i nimeni, e-n șea, lingă tine.
Zbori, pintenogule,
călare norodule,
lumea îți aparține.

Călare,
în goană călare,
pînă-i azvîrli în mare!

1936

În romînește de Maria Banuș

ROMANȚA PENTRU APĂRAREA
MADRIDULUI

Madridul e inima Spaniei,
Cu pulsul bătînd plin de febră!
Ieri singele-ntrînsul fierbea,
Dar azi și mai viu clocotește.

Mai mult niciodată nu doarme,
Căci dacă Madridul adoarme,
Cerca-va-ntr-o zi să se scoale,
Dar zorile nu-i vor miji.

Madrid al meu, te uită, războiul
Vrăjmas te privește din față,
Cu ochi ce rîvnesc să te-omoare.

Prin cerul tău zboară erejii,
Rotîndu-se, caută să-ți cadă
Asupra coperșelor roșii,
Asupra străzilor pline de oamenii aprigi.

Madrid al meu, să nu spună nimeni,
Niciînd să nu cugete nimeni
Că-n inima Spaniei singele
Troian de omăt s-a făcut.

În tîno-șterne fîntini
Păstrîd bărbăția.
Din elz porni-vor sălbătece,
Infricoșate riuri de spaimă.

Să fie orice colț al tău,
Cînd ora cea rea va sosi,
— Să nu vie ora nicîcînd! —
Să fie orice unghi al tău o-ntăritură.

Bărbății — castele,
Crenele, frunțile lor,
Ziduri puternice brațele lor,
Porți uriașe, închise de-a pururi dușmanului!

Cine-ndrăznește să vie aproape
De inima Spaniei!

Madridul e gata, se apără
Cu genunchii, cu unghiile, cu coatele,
Cu pumni, cu dinți,
Cu pieptul, crîncen și drept,
Aspru și crunt, la apa cea verde
A riului TaJo,
La Navalperal,
La Sigüenza,
Oriunde șuieră gloanțe și gloanțe
Căutînd ca să-nghețe singele-n vine.

Madrid al meu, inima Spaniei,
Pamînt al meu, tu sapă în tine
O groapă adîncă, grozavă,
Cumplit stăvilar ce așteaptă.
În el să se năruie moartea.

În romînește de Mihai Beniuc

INTOARCEREA LA DRAGOSTEA
PRINTRE NISIPURI

Azi dimineață, dragostea mea, avem douăzeci de ani.

Umbrele noastre desculțe și îmbrățișate
merg voit mai încet pe drumul livezilor,
Ești înc-arătare sau poate aproape-arătare
ce mi-a ieșit înainte-ntr-o seară fără lumină, între două lumini,
cînd, pe gînduri și fără de lucru,
un citadin bătea cărarea spre casă.
Tu încă mai cauți, mai cauți alături de mine
povîrnișul tainic al dunelor,
panta ascunsă a nisipului, trestile
oculte care întind
perdele ce-acoperă ochii marinarilor vîntului.
Tu ești aici, eu sint aici, lingă tine, controlînd
temperatura înaltă a fericitelor valuri,
inima mării care suie orbește pe maluri
și moare în fîndări de spumă și sare dulce.
Și totul apoi bucuos ne privește pe țărîm.
Castelele scufundate își ridică iarăși crenelurile,
agele ne oferă coroane; pinzele
— zbor întîns — vor să cînte pe turnuri.

Azi dimineață, dragostea mea, avem douăzeci de ani.

În romînește de Veronica Porumbacu

Desene de FLORICA CORDESCU

Redactor-șef: Zaharia Stancu. Colegiul redacțional: Mihai Beniuc, Marcel Breslaşu, Eusebiu Camilar, Paul Georgescu (redactor-șef adjunct), Alexandru Jar, Eugen Jebleanu, George Macoescu, Ion Mihăileanu, Veronica Porumbacu (redactor-șef adjunct), Cicerone Theodorescu, Ion Vițner.